

Ny Tid

1952-08-20

"Kontor" i urberget riktar kanonerna med el-impulser

BLEKINGE SKÄRGÅRD. Som en liten mask kryper bilden av den fientliga jagaren över batterichefens radarskiva. Ett tiotal meter ner i urberget registrerar eldledningscentralen varje gir, varje fartändring hos det främmande fartyg, som stävar fram över det nattsvarta havet någon mil utanför ön. Av kanonerna, som ligger nedsänkta i betonghål, är det bara eldrören som sticker upp genom maskeringsnäten och varslar om att det medelsvåra kustbatteriet följer sitt mål. Radarn har gett kustartilleriet ugglesyn. Mörker och dimma är inte några hinder längre, effektiviteten hos våra kustbatterier har fördubblats.

I verkligheten är den fientliga jagaren bara några säckvävsskärmar monterade på flottor, som bogseras av en minutläggare. Kustartilleriets skjutskola har för några dagar förlagt sina övningar till en av de befästa öarna någonstans i Blekingeskärgården för att skjuta skarpt. I bergrummen sitter åter gråklädda soldater med hörtelefoner för öronen lutade över invecklade instrument, i ammunitionshissarna glider granat efter granat upp till pjäserna, där laddarna står beredda. Det nya i bilden är radarskärmar som skjuter upp ovanför de vindpinade ekbuskarna.

Idyllen ovan marken skärs sönder, syrsornas spel tystnar, när pjäserna plötsligt öppnar eld: Våldiga mynningsflammar slår ut och röda och gröna linjer markerar de spårljusmärkta projektilernas väg. De liksom stannar till under sin minutlånga färd genom luften, innan jättehöga vattenkaskader visar deras nedslagsplats. Från raketkastarna visslar lysraketer ut med en svans av tjock, svart rök efter sig. På lagom höjd över målet stoppas de upp även fallskärm och hänger där med sin lyssats och visar upp säck-

vävsrektangeln. Några fiskare, som befinner sig utanför det farliga området men som inte känner sig riktigt säkra, bidrar till den skrämmande "eldfesten" genom att blossa.

Temperaturen inverkar

på projektilens bana Spaningsradarn är den första som upptäcker målet. Sedan övertar eldledningsradarn arbetet. De värden den ger, baringen och avståndet till målet, målets hastighet och kurs, går automatiskt in till eldledningscentralen, som faktiskt inte är så olik trälhavet på ett kontor. Där prickas målets färd in och blir en prydlig kurva. Sinnrika apparater ta hand om dess värden, gör korrigeringar för vindriktning och vind styrka, temperatur och andra faktorer som kan påverka projektilens bana, och räknar ut hur eldröret skall peka för att projektilen och målet skall mötas i samma punkt. Från eldledningscentralen styrs sedan pjäserna genom elektriska impulser och får hela tiden den rätta framförhållningen.

Halva målet slets bort.

Belysningen av målet är egentligen onödig så länge radarmaterielen är funktionsduglig, men för att åskådarna - bl. a. en rad högre militärer med överbefälhavaren general Nils Svedlund och kustartilleriinspektören generalmajor Hjalmar Åström i spetsen - skall se hur nedslagen ligger, låter man då och då en lysraket hänga som en fredlig hallampa över målet. Trots att projektilerna inte har någon sprängladdning river en av de välriktade salvorna bort halva målet.

. - Bra skjutet, ansåg kustartilleriinspektören, som gav ett särskilt erkännande åt radarpersonalen och teknikerna.

Målet gick vid horisonten, berättar överstelöjtnant Henrik Lange, chefen för skjutskolan, som utbildar divisions- och batterichefer samt eldledare. Farten var omkring nio knop den här gången, men när vi kan få jagare som målbogserare brukar det röra sig om 20-25 knop. Ibland använder vi oss också av en radiostyrd motorbåt

som mål. Den har den fördelen att den kan gira som ett fartyg gör, när det försöker minska artilleriets träffverkan.

Pansarkupol batteriets enda sårbara punkt.

Själva ryggraden i kustartilleriet är givetvis de grövre och medel-svåra batterierna, antingen fasta eller rörliga. De fasta batterierna har mycket stor motståndskraft mot fientliga anfall, nedsprängda i berget som de är. Långt under markytan finns förläggningar, ammunitionsdepåer, kök, sjukvårdsrum. Den enda träffytan är pansarkupolen som skyddar pjäserna. Diametern är endast några meter och det behövs säkerligen en fullträff av ganska grovt artilleri eller tunga bomber för att det skall kunna bli någon verkan. Batteriet skyddas dessutom av eget luftvärn - bl. a. håller man på att nyanskaffa moderna boforskanoner, s. k. radarkanoner. För i närförsvaret finns olika automatvapen, granatkastare, eldsprutor osv.

De långskjutande batterierna har en räckvidd av 20-30 kilometer. Kustartilleriets skottvidd torde emellertid komma att ökas väsentligt genom de robotvapen som är under anskaffning. Vidare har kustartilleriet hand om mineringar, som tänds från land på elektrisk väg. Minorna talar själva om när en båt kommit inom deras verkningsfält. En röd lampa lyser i manöverrummet och en tryckning på en knapp kan vara tillräckligt för att sätta stopp för fienden. I Konstgjorda grund, ubåtsnät, eldridåer av lätta snabbskjutande kanoner är andra försvarsmedel hos kustartilleriet, som skyddar inloppen till alla farleder av betydelse

Kustartilleriets materiel moderniseras.

Den materiella beredskapen vid kustartilleriet är hög - materielen är till stor del ständigt krigsplacerad och klar att brukas redan första dagen. En omfattande modernisering, främst gällande radarmateriel, är igång och följer en speciell långtidsplan.

Som ett exempel på hur fort utvecklingen går på detta område kan nämnas att tysk radarmateriel som anskaffades för omkring sex år sedan, redan är föråldrad. Radar har emellertid inte gjort strålkastarna till museiföremål. De används för att identifiera fartyg, innan man låter kanonerna tala och utnyttjas också, då man måste återgå till optisk eldledning med avståndsinstrument och målföljningskikare. Strålkastarna är på en miljon normalljus. Hur pass kraftigt ett sådant ljusflöde är förstår man kanske bäst, när man får höra att det räcker för att man skall kunna läsa en tidning på en mils avstånd från strålkastaren.

Åke Appelgren